

ETNO KORÁLKY

JANA JIROUŠKOVÁ

výtvarný
kurz

 GRADA

Etnokorálky

Jana Jiroušková

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 4585. publikaci

Odpovědná redaktorka Ing. Jana Minářová
Fotografie v knize Mgr. Jana Jiroušková CSc., Tomáš Svoboda (str. 18 a 80), Kryštof Minář,
Kristýna Slezáková, DiS.
Fotografie na obálce Mgr. Jana Jiroušková CSc.
Sazba a grafická úprava Jana Řeháková, DiS.
Návrh grafické úpravy a obálky Jana Řeháková, DiS.

Počet stran 112
První vydání, Praha 2011
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2011
Cover Design © Jana Řeháková, DiS., 2011

Doporučení a pracovní postupy v této knize byly autorkou ověřeny, přesto za ně nelze převzít zodpovědnost. Autor ani nakladatelství neručí za jakékoliv věcné, osobní ani majetkové škody. Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

ISBN 978-80-247-2194-1 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-7207-3 (elektronická verze ve formátu PDF)

Tato publikace vychází za podpory
Botanické zahrady hl. m. Prahy
v Troji

Botanická
zahrada
Praha

www.botanicka.cz

obsah

Úvod	7	Austrálie a Oceánie	80
Materiál	8	Zlatý náramek ozdobený perletí	81
Techniky	10	Perleťový náhrdelník	82
Afrika	18	Prsten z perleti s kapkami vody	84
Náušnice z Mombasy	19	Náhrdelník se třemi perlami	85
Náhrdelník z Kilwy	20	Amerika	86
Papírové korálky z Ugandy	22	Siouxský náhrdelník	87
Náhrdelník z Mali	24	Aztécký náhrdelník	88
Opasek baya	26	Spona kultury Navahů	89
Dogonský náhrdelník	28	Tyrkysové a kovové korálky	90
Masajské náramky	30	Asie	92
Masajský kruhový náhrdelník	32	Šehrezádiny náušnice	93
Kožený samburský náhrdelník	36	Čínský náhrdelník s korálky	94
Náušnice samburských krás	38	Safírový prsten z Indie	96
Kouzlo mušlí kauri	40	Zlatý náhrdelník z Dillí	98
Náušnice z mušlí kauri	40	Jaro v čínské zahradě	100
Náramek pro početí potomka	40	Náhrdelník z kapek Gangy	102
Souprava pro početí syna	42	Růžový náhrdelník	103
Náhrdelník pro bohatství	44	Čínský náhrdelník	104
Náhrdelník bohatých krás	45	Odlesky malachitu	105
Náhrdelník žen z „lepších rodin“	46	Etnoinspirace	106
Náhrdelník pro ochranu těhotných	48	Náhrdelník z plodu agáve	106
Náhrdelník místo dopisu	50	Náhrdelník s dřevěnými korálky	108
Opasek podle zulských vzorů	52	Turecké náušnice	109
Náhrdelník berberské krasavice	54	Látkový náhrdelník s korálky	110
Korálkový kříž z Addis Abeby	56	Literatura	111
Korálkový límec z Etiopie	57		
Náhrdelníky a náušnice z Mali	60		
Náhrdelník budoucích maminek	62		
Náušnice pro početnou rodinu	63		
Náhrdelník z dřevěných korálků	64		
Tkané náramky z jižní Afriky	65		
Prsten z Timbaktu	66		
Vyšívaný náhrdelník a náramek	68		
Brože ve tvaru květín	70		
Náhrdelník masajské kultury	72		
Náramek zdobený pruhy	73		
Šperky z recyklovaných materiálů	74		
Kabelka	76		
Jednoduché náhrdelníky safari	78		

úvod

V představách mnohých lidí je šperk neoddělitelně spjat s ženami. Na světě však existují společnosti, kde se za krásné a bohaté šperky nestydí ani muži. Například Masajové z východní Afriky nosí honosné korálkové ozdoby. Protože jsou malé skleněné perly velmi drahé, je zde ozdoba chápána i jako znak společenského postavení a proto muž s největšími a nejkrásnějšími šperky je rovněž pro mnoho žen i tím nejpřitažlivějším.

Šperk však není jen módním doplňkem či ukazatelem, jak bohatý je jeho majitel či majitelka, nýbrž vedle toho může mít i funkci komunikační. Šperky mohou totiž oznamovat okolí něco důležitého o člověku, který je nosí. Jiné ozdoby nosí např. vdané ženy, jinými šperky se zdobí mladé, ale již zadané dívky. Některé ozdoby dokáží dokonce podle lidových představ ochránit svého nositele před uhranutím či nemocemi a nebo zabezpečit nositelce, že se jí narodí zdravé dítě.

Šperky, které si podle návodů v této knize vyrobíte, nebudou mít asi takové nadpřirozené vlastnosti, ale přesto se jistě stanou vhodným módním doplňkem či dárkem.

Jednotlivé kapitoly knihy se věnují šperkům vytvořeným z korálek podle ozdob, kterými se krášlí obyvatelé různých kontinentů. Při výrobě šperků můžeme vzájemně propojit prvky několika kultur a vytvořit tak vlastní zajímavý originál. Návodů na takové šperky je možné nalézt v poslední kapitole nazvané Etnoinspirace.

materiál

Navlékáci materiál

V některých mimoevropských společnostech slouží jako navlékáci materiál různé druhy rostlinných vláken nebo tenká střívka. My si však můžeme vybrat z mnohem širší nabídky a pravděpodobně nebudeme nakupovat materiál na výrobu šperků v řeznictví, kde nejspíš nemají v nabídce střívka na navlékání korálků.

Navlékáci materiál vybíráme podle charakteru výrobku. Na náramky a prstýnky se nejlépe hodí pružná gumička. Při zhotovování náhrdelníků dáme přednost vlasci nebo drátku a podobné je to s navlékacím materiálem na výrobu broží.

Oblíbeným materiálem jsou také kovové obruče, které jsou vhodné na malé šperky nebo přívěsky. Různé druhy navlékacích materiálů můžeme i kombinovat. Velice působivého efektu dosáhneme spojením řetízku a saténové stužky.

Kouzelné kleštičky

Díky malým kleštičkám s kulatou špičkou a sadám drátků dokážeme snadno a rychle vyrobit velice krásné šperky. Stačí pouze několik minut a náušnice či přívěsek na krk jsou hotové.

Korálky, knoflíky, kamínky a jiné

Hlavním materiálem na navlékání našich šperků jsou skleněné, hliněné nebo kovové korálky, které jsou běžně k dostání v obchodech s výtvarnými potřebami. Není však třeba zatracovat ani staré rozbité šperky, jejichž části můžeme použít jako materiál k výrobě nových šperků. Šperky, které si budeme moci vyrobit, jsou často inspirovány originály, které zhotovovali lidé, když neměli možnost obstarat si dostatek materiálu v obchodech, a tak využívali náhradních materiálů, jako jsou zavírací špendlíky, zátky od různých nápojů nebo kov z plechovek. Vhodným navlékacím materiálem jsou i staré knoflíky.

Velikou zásobárnou různých materiálů na navlékání je příroda. Můžeme používat jádérka z melounů, semena různých rostlin, pecky, kamínky, mušličky či kousky větviček.

Pokud však nenajdeme vhodný materiál v obchodech ani v domácích zásobách, můžeme si korálky podle vlastních představ vyrobit. Výroba skleněných korálků pomocí kahanu se však může zdát někomu příliš složitá. Také tvorba hliněných korálků může působit problémy, pokud nevlastníme pec na jejich vypálení. Vyrobit si však vlastní korálky z fimo hmoty nebo rychle tuhnuoucích hmot či moduritu již tak velký problém není. Díky těmto materiálům se nám zaručeně podaří vyrobit originální šperk, který nebude mít nikdo jiný.

ROCCO KORÁLKY

Prodáváme korálky z netradičních materiálů z různých koutů světa. U nás najdete etno korálky, korálky z rohoviny, krásné keramické korálky, módní pryskyřici, minerály, kovové korálky typu Bali, ale také japonský rokajl, návrhový materiál, drátky a spoustu jiných zajímavých věcí...

Najdete zde také hotovou bižuterii, inspirace i návody k výrobě.

www.rocco-koralky.cz

techniky

Korálkové šperky jsou vyráběny různými způsoby. Každý z nich je něčím specifický a můžeme je využít i na různé oděvní doplňky.

Korálkové kuličky

Korálkové kuličky jsou velmi efektním doplňkem mnoha náhrdelníků a náušnic. Pečlivě vytvořená korálková kulička zavěšená na kovové obruči může být jednoduchým a současně velmi působivým šperkem. Tyto kuličky jsou používány především na východoafrickém pobřeží.

Výroba korálkové kuličky vyžaduje pečlivost a trpělivost. Pro začátečníky je dobré použít větší korálky, pokud možno korálky se svislými vroubkami na povrchu.

Nejdříve uvážeme na vlasec počáteční korálek a pak korálek, který budeme omotávat drobnějšími perličkami. Navlékneme drobné korálky a vrátíme se ke spodnímu konci velkého korálku. Protáhneme jehlu korálkem a celý proces opakujeme, dokud není velký korálek zcela pokryt drobnými korálky.

techniky

Šňůrka ze dvou nití

Tato technika je velmi prostá a můžeme ji použít při výrobě jednoduchých náhrdelníků, náramků a prstenů.

Na dlouhý vlasec navlékneme středový korálek. Tento korálek umístíme doprostřed délky vlasce. Pak navlékneme na oba konce vždy jeden malý korálek. Na jeden konec navlékneme korálek shodný se středovým korálkem. Proti směru protažení prvního vlasce provlékneme druhý konec vlasce. Tento proces opakujeme, dokud nezískáme dostatečně dlouhou šňůrku. Pokud budeme touto technikou vyrábět náramek nebo prsten, použijeme na navlékání raději úzkou gumičku s kulatým průměrem.

Květiny

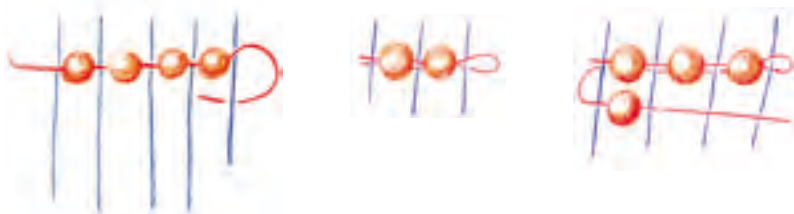
Řadu malých korálkových kvítků vytvoříme relativně snadno. Budeme potřebovat korálky tří barev na stonek, okvětní lístky a střed květiny. Nejdříve navlékneme několik korálků zelené barvy, pak navlékneme sedm korálků, které budou tvořit okvětní lístky. Pak se vrátíme k prvnímu korálku a protáhneme jím nit ve směru hodinových ručiček. Tímto způsobem vytvoříme malý kroužek. Navlékneme střed květiny a protáhneme nit čtvrtým korálkem v řadě okvětních lístků. Tento postup opakujeme, dokud nemáme dostatečně dlouhou řadu květin.

techniky

Tkaní na stavu

V obchodech s výtvarnými potřebami je k dostání několik druhů jednoduchých korálkových stavů. Postup výroby např. tkaného náramku je snadný. Na stavu napneme osnovu. Vzdálenost jednotlivých nití závisí na tom, jak velké korálky použijeme. Útek tvoří nit, na kterou navlékáme korálky vždy tak, že jeden korálek je mezi dvěma nitěmi osnovy. Nit nyní vedeme nad nitěmi osnovy. Když se dostaneme na konec řady, obtočíme poslední nit osnovy a vrátíme se stejnou cestou, ale nit útku je nyní pod nitěmi osnovy. Tím je první řada zafixována a můžeme nyní stejným způsobem vytvořit řadu druhou. Dříve než začneme tkát, je dobré si na čtverečkovaný papír rozvrhnout motiv, který bude na šperku zobrazen. Pokud v blízkosti nemáme obchod s výtvarnými potřebami a nejsme tak zruční, abychom si vytvořili ze dřeva stav sami, postačí nám ke tkaní papírový karton ze staré krabice.

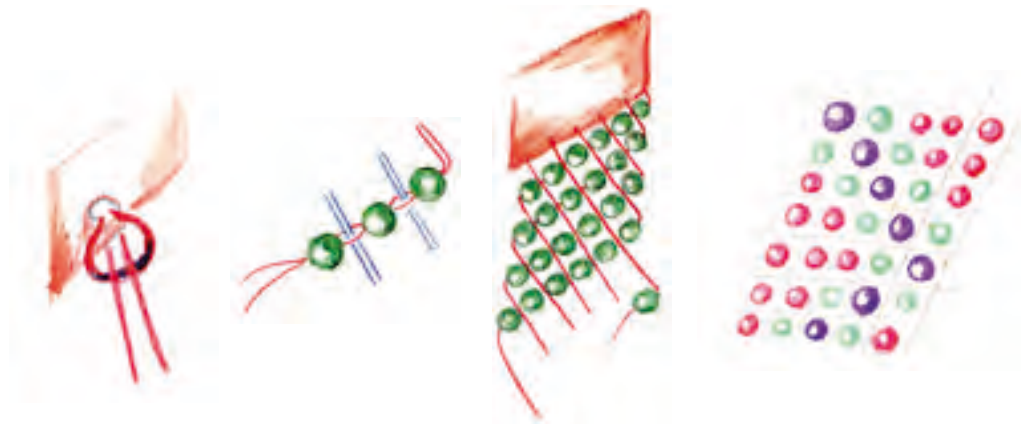

Diagonální tkaní

Tento způsob se používá velice omezeně mezi Indiány žijícími v lesnatých územích Severní Ameriky.

Je to jednodušší forma tkaní na korálkovém stavu. Na destičku z tvrdého papíru zavěšíme potřebný počet nití. Korálky, které budeme tímto způsobem navlékat, by měly mít větší díрку. Musíme počítat s tím, že otvorem musí projít současně dvě nitě.

Dvě okrajové nitě na pravé straně vždy tvoří útek. Nejdříve provlékneme obě nitě korálkem. Pak vedeme jednu nit nad a druhou pod následujícími dvěma vlákny osnovy. Tento postup se neustále opakuje, dokud nezískáme pás požadované délky.

techniky

Různé typy stehů

Cihlový steh

Tento druh stehu je oblíbený u Zuluů a Xhosů v jižní Africe a u Komančů v severní části amerického kontinentu. Ani v Evropě však nebyl tento steh neznámý a své největší obliby dosáhl již v 17. století.

Steh je relativně jednoduchý a můžeme jej použít k výrobě opasků či taštiček nebo korálkových přívěsků.

Nejdříve si na čtverečkový papír rozkreslíme vzor, který budeme vytvářet. Pak si připravíme korálky na první řadu. Nit protáhneme postupně všemi korálky. Když protáhneme nit posledním korálkem, vrátíme se ke korálku předposlednímu a protáhneme jím v protisměru nit, pak pokračujeme až k prvnímu korálku.

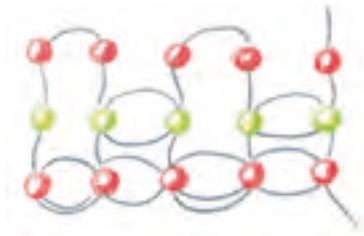
Druhou řadu vytvoříme tak, že korálkem protáhneme nit a pak ji omotáme okolo nití mezi korálky v předcházející řadě. Takto postupujeme až do konce řady. Postup při vytváření dalších korálkových řad je stejný. Při navlékání můžeme používat i dva korálky najednou. Postup se však nemění.

Steh zvaný rybí kost nebo ndebelský steh

Tento steh s velkou oblibou používají Ndebeleové a Zuluové z jižní Afriky. Pomocí tohoto stehu vznikají bohaté ženské ndebelské zástěrky, které jsou vytvořeny z malých skleněných perel a mohou vážit i několik kilogramů.

První řadu korálků vytvoříme stejným způsobem jako u cihlového stehu. V druhé řadě je však postup již odlišný. Navlékneme dva korálky najednou a nit protáhneme předposledním korálkem z první řady. Pak vedeme nit třetím korálkem od konce zespodu nahoru, navlékneme další dva nové korálky a nit vedeme pátým korálkem odzadu shora dolů. Tento postup stále opakujeme.

techniky

Čtvercový steh

Tento steh se používá na území Spojených států amerických a Kanady.

Navlékneme první čtyři korálky a vytvoříme z nich kroužek tak, že nit opět provlečeme prvním a druhým korálkem. Pak navlékneme tři korálky a nit opět protáhneme druhým, pátým a šestým korálkem. Tento postup opakujeme, až získáme řadu o požadované délce. U posledního kroužku protáhneme nit horním korálkem a navlékneme další tři korálky. Pak se opět vrátíme horním korálkem posledního kruhu první řady. Dále se postup opakuje jako u první řady. Tento způsob tkaní je trochu náročnější a vzhledem k tomu, že některými korálky je nutno protáhnout navlékací materiál až třikrát, je nutné použít tenký vlasec a korálky s větším otvorem.

Stejnou technikou můžeme tvořit také pomocí dvou nití. Výhodou tohoto způsobu je, že otvorem korálku protahujeme navlékací materiál maximálně dvakrát. Při tomto způsobu tkaní využijeme znalostí z navlékání korálků na dvě nitě (viz strana 11).

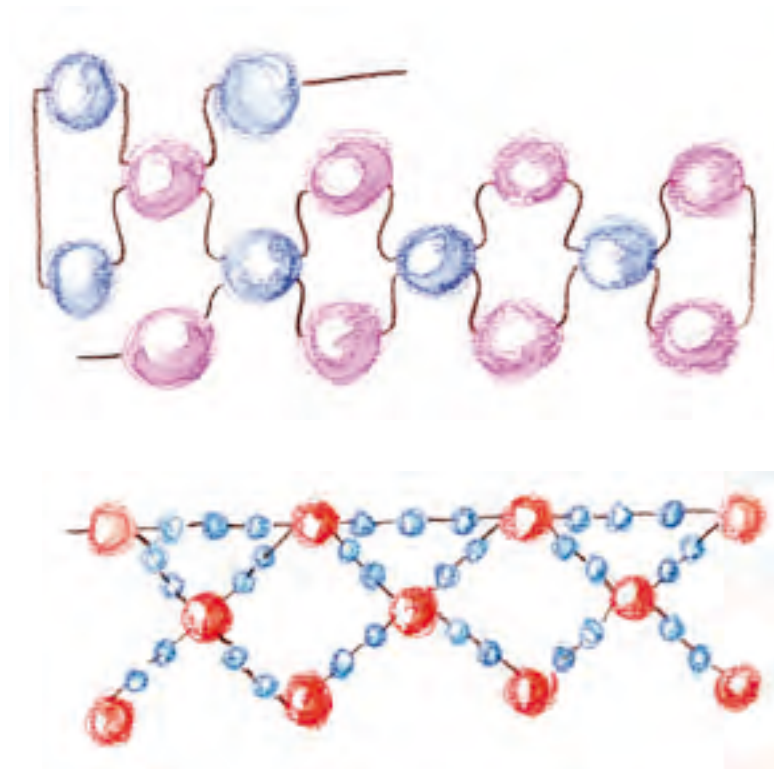
techniky

Pletení a háčkování z korálků

Na vlákno, z kterého chceme plést nebo háčkovat, navlékneme drobné korálky. Z klubička pak postupně ubíráme vlákno a mezi jednotlivá očka vkládáme nit s korálky. V jaké vzdálenosti budou korálky umístěny, záleží jen na nás. Tímto způsobem můžeme vytvořit tašky, pokrývky hlavy a jiné oděvní doplňky.

Síťování z korálků

Síťování je relativně jednoduchá technika, pomocí níž můžeme vytvořit malé kabelky nebo krásné bohaté náhrdelníky připomínající tvarem krajkový límec. Nejdříve navlékneme korálky do řady. Síťku začneme vytvářet až v druhé řadě, kdy navlékneme tři a více korálků a pak vždy nit protáhneme korálkem z předcházející řady. Podle toho, jak velké jsou korálky a jak hustou síťku chceme mít, volíme i vzdálenost mezi provlečenými korálky předchozí řady.

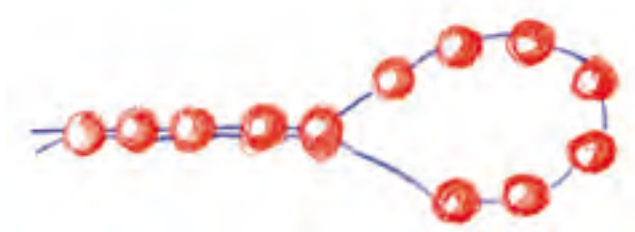
techniky

Uzávěry

Jako uzávěry můžeme použít klasická očka, která jsou běžně k dostání v obchodech s výtvarnými potřebami. Nalezneme zde i jednoduché magnetické uzávěry. Většina výrobců tradičních šperků v mimoevropských oblastech však tuto možnost nemá a tak vyrábí uzávěry z dostupných materiálů. Nejčastěji jako zakončení náhrdelníků slouží očko, kterým se provléká větší korálek, knoflík, mušle a nebo provrtaná stará mince. Tyto uzávěry jsou obvykle o něco větší než ty z obchodu, ale celkový vzhled šperku nenarušují, naopak dodávají mu zvláštní kouzlo vzdálených krajů.

Postup při výrobě uzávěru

Navlékneme řadu korálků. Pak protáhneme nit cca 10. korálkem od konce a vytvoříme tak malé ouško. Toto ouško by nemělo být o moc větší než korálek či mušlička, kterou jím budeme protahovat. Nyní vytvoříme druhou část uzávěru. Na druhém konci náhrdelníku navlékneme několik korálků a pak protáhneme nit větším korálkem, mušličkou či knoflíkem a vrátíme se stejnou cestou zpět.

techniky

Vysvětlivky

V textu se používají různé charakteristiky pro časovou náročnost výroby a pro nároky na zručnost výrobce.

Zručnost

Šperk s tímto označením dokáže vyrobit každý. Postup je velmi jednoduchý. Vhodný pro úplné začátečníky.

Toto označení se používá u šperků, u nichž je třeba si osvojit alespoň jednu techniku výroby.

Pro výrobu takto označeného šperku se používá několik technik výroby. Výrobce tohoto šperku by měl mít alespoň malé zkušenosti s výrobou šperků.

Časová náročnost

Šperky s tímto označením je možno většinou vyrobit během několika minut. Maximální časový požadavek je zde 60 minut.

Šperky s tímto označením je možné vyrobit za jeden večer či odpoledne.

Symbol tří korálků znamená, že na výrobu šperku budeme potřebovat více času (6 hodin či více). Toto označení však může být v některých případech nepřesné, neboť velkou část času zabere u mnoha šperků výroba jednotlivých komponentů. Pokud má výrobce již komponenty hotové, může se doba výroby šperku značně zkrátit. Například výroba náhrdelníku z Kilwy (viz *strana 20*) je označena třemi korálky. Většinu času však výrobce věnuje zhotovování korálkových kuliček, které jsou pro náhrdelník nezbytné. Samotné sestavení náhrdelníku však nezabere více než hodinu, pokud má výrobce již korálkové kuličky připravené nebo si v obchodě zakoupil tyto komponenty již hotové.

Afrika

Afrika je kulturně velice rozmanitý kontinent. Potkáme zde kočovníky s početnými stády dobytka, zdatné obchodníky, příčinlivé zemědělce i bohaté sultány s krásnými paláci. Ozdoby, kterými se krášlí Afričané, mimo jiné poukazují i na jejich postavení ve společnosti. Afrika je pro výrobce korálkových šperků nevysychající studnicí inspirace.

Afrika

Náušnice z Mombasy

Mombasa je staré přístavní město s bohatou kulturou, které se nachází na území dnešní Keni. Prolínaly se zde po staletí vlivy africké, asijské i evropské. V obchodech a tržističích zde můžeme objevit řadu šperků, ve kterých se objevují skleněné i kovové korálky. V jednom maličkém obchodě ve staré čtvrti tohoto kosmopolitního města je však možno objevit náušnice, které si snadno můžeme vyrobit sami.

Zručnost: 🧶 🧵

Časová náročnost: 🕒 🕒

Materiál: 2 korálky o průměru cca 1 cm s větším středovým otvorem, drobné korálky, tenký vlasec, 2 závěsy na náušnice

Postup:

Nejdříve uvážeme korálek a pak postupně zhotovíme podle návodu na korálkovou kuličku (viz strana 10). Nakonec vytvoříme ouško, které protáhneme očkem u kovového závěsu náušnice. Nemusíme používat jen jednobarevné korálky, velice zajímavé náušnice vzniknou také střídáním dvou i více barev.

